

Sivistyksen moninaisuus koulutuksen kentällä

3.9.2024

Crister Nyberg, johtaja, Haaga-Helian ammatillinen opettajakorkeakoulu

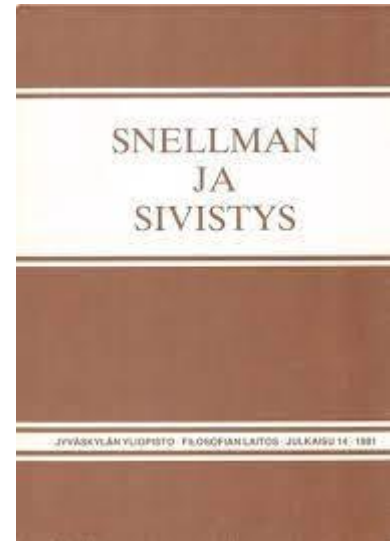
Haaga-Helia

Sivistys, tietämättömyyden vai tiedonhalun ylistys? Minä ja yhteiskunta.

- Mitä haluaisimme sivistyksen olevan?
- Mitä sillä on ”alun perin” tarkoitettu?
- Onko sivistys –sanalla jokin yhteinen tekijä?
- Monet nykypäivän suurista haasteista kuten ilmastonmuutos tai yhteiskunnallinen eriarvoisuus edellyttävät monipuolista tiedollisen, eettisen ja poliittisen ajattelun yhdistämistä. Onko silloin kyse sivistyksen tavoittelusta?
- Vai onko sivistyksessä kysymys asenteesta? Tietoteoreettisesta asenteesta?

Yksityinen vs yleinen – itseisarvoisuus vs yhteiskunnan etu

- Wilhelm von Humboldt: Yksilön vapaus ja tutkimuksen ja opetuksen riippumattomuus.
- Bildung durch Wissenschaft – eli ”sivistys tieteen avulla”. Yliopistoissa etsittävä objektiivinen tieto, puhdas tiede tieteen vuoksi, tarjoaa perustan ”henkilökohtaiselle sivistykselle”, jolle on ominaista ihmisen halu itsekasvatukseen ilman ulkoisia päämääriä.
- Vs
- Snellmanilainen näkemys: Kansallisen sivistystyön on oltava panoksen antamista yleisinhimillisen kulttuurin kehitykseen ja kansojen välisiin rauhanomaisiin suhteisiin.
- Sivistys on yhteiskunnan keskeisten vapauksien ja tasa-arvon perusta ja sovelias viitekehys elinikäiselle oppimiselle.

Sivistyksen olemus, onko sitä?

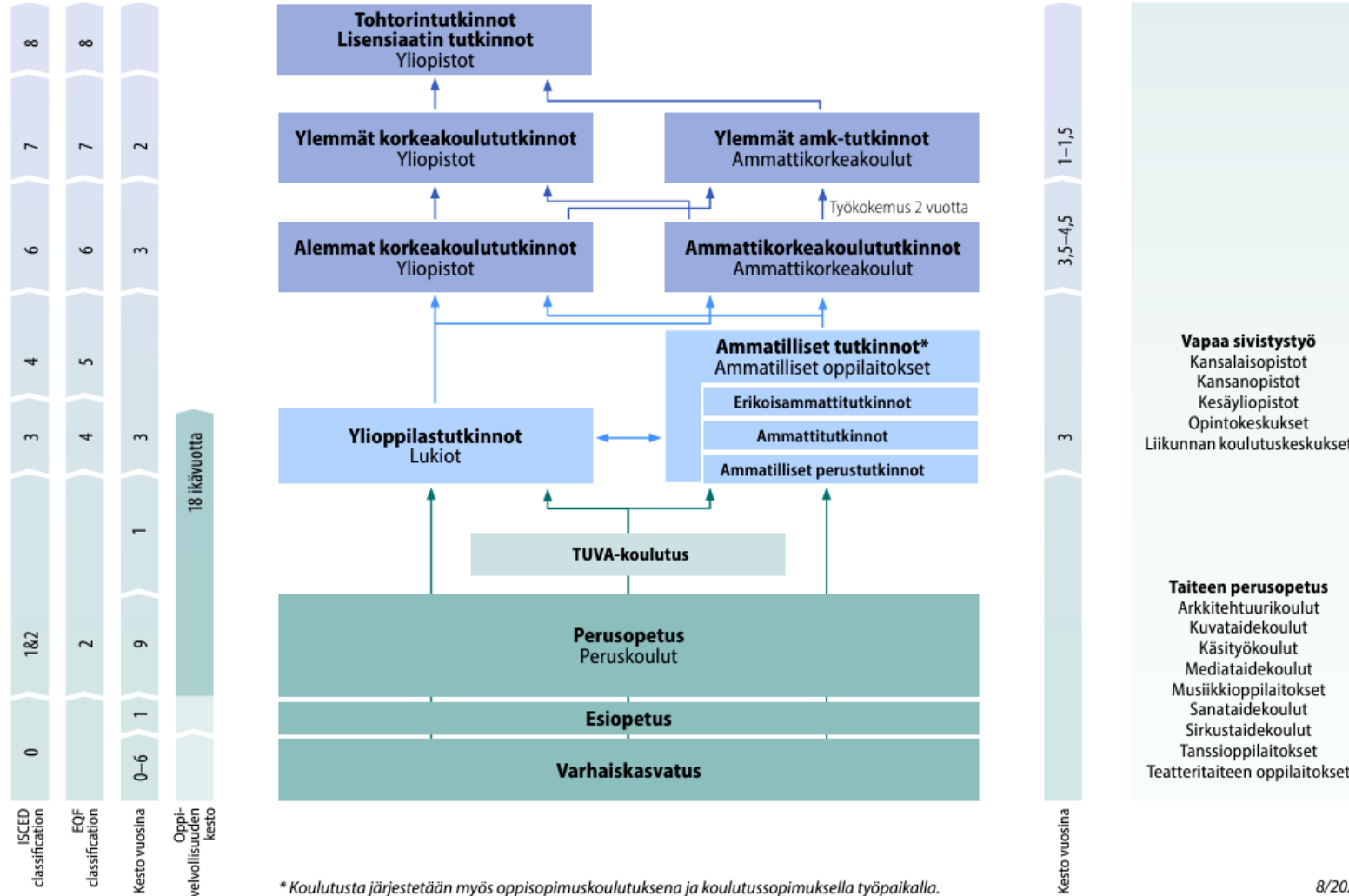
- Kehittynyt yhteiskunta? Suvaitsevaisuus? Edistys? Hyvä ihminen? Tiedonhalu? Etiikka?
- Ytimekkäitä määritelmiä:
- Sivistys on tiedon arvostamista ja pyrkimystä toimia hyvänä ihmisenä
- Menneisyys elää meissä.
- Yhdistää tiedon ja oppineisuuden arvostamisen sydämen sivistykseen, pyrkimykseen toimia hyvänä ihmisenä.

Mikä sivistyskäsitteitä yhdistää ja erottaa?

- Platon: Syy hyveen (sivistyneisyyden) rikkomiseen on tiedon puute. Jos ihminen ei tiedä, mikä on oikein hänen itsensä ja kaikkien kannalta, hän voi tehdä jotain väärin.
 - Sivistys itseisarvona. Seuraako sivistyksen tavoittelusta automaattisesti myös hyvää?
 - Sivistyskäsitteet pitävät sisällään arvoja, jotka ovat kytköksissä ympäröivään yhteiskuntaan.
- Esim. **Ekososiaalinen sivistys**: Ekososiaalisen sivistyksen arvopohja muodostuu vapaudesta, vastuullisuudesta, kohtuullisuudesta ja ihmistenvälisyydestä. Ekososiaalinen sivistys on tullut osaksi suomalaisen koulutusjärjestelmän opetussuunnitelmien arvopohjaa,

Miten sivistys ilmenee koulutusjärjestelmässämme?

SUOMEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ

<https://okm.fi/koulutusjarjestelma>

Sitran Sivistys+

- Sivistys merkitsee yleisellä tasolla monipuolista tieto-, arvostelu-, toiminta- ja empatiakykyä. Sivistynyt ihminen on itsenäinen, kriittinen ja vastuullinen kansalainen, joka on kehittänyt osaamistaan tasapainoisesti eri inhimillisen kulttuurin alueilla.
- Se, millaisia tietoja, taitoja ja valmiuksia ihmisen tulisi omaksua ollakseen sivistynyt, voidaan määrittää vain suhteessa ympäröivään todellisuuteen.

Eri tavoin kohti samaa päämäärää?

Yleissivistys vs. sivistyksen moninaisuus

- Ammattisivistystä on määritelty taitojen, toiminnan ja asenteiden omaksumiseen sidottavalla sivistyksellisellä ulottuvuudella.
- Eurooppalaisen ammattisivistyksen juuret ovat keskiaikaisessa ammattikuntalaitoksessa. Ammattitaito välitetään seuraaville sukupolville.
- Vapaa sivistystyö. Henkilökohtaisen sivistymisen aarreaitta. Millä tavalla minä lisään ymmärrystäni maailmasta?
- Eli
- Millä tavoin tietty ammatti tai tieteen tai taiteenala edistävät sivistystä? Edistävätkö ne samanaikaisesti monen sivistyskäsitteen mukaista ymmärrystä?

Miten sivistys ilmenee työelämässä?

Sivistyksen etiikka?

- Opetuksen järjestämislupa = velvoitus sivistyksen etiikkaan
- Onko sivistystä jos on ns. kirjallisesti/teoreettisesti oppinut, mutta toiminnan etiikka kyseenalainen?
- Sokrateen, Platonin ja Aristoteleen kritiikki sofisteja kohtaan. Väittelytaitojen ja retoriikan opettaminen maksua vastaan ja epämoraalisten päämäärien ajaminen.
- Ammattisivistys: valmiudet tunnistaa ja toteuttaa alan asiantuntijan ammatillista vastuuta
- Ammattietiikan kautta tapahtuu induktiivista yksityisestä yleiseen päättelyä.
- Yleissivistävyyden kautta tapahtuu yleisestä yksityiseen päättelyä.
- Huom! Siinä kehittyy, mitä treenaa! Mitä vaaroja siihen liittyy?
- Systemiajattelu – Miten sitä opitaan? Yksilöllä ja ammattilaisella on oma arvokas näkökulma, mutta vain oma.
- Sivistys ja sen tavoittelu tarjoaa elämässä ja työssä vaadittavia henkisiä resursseja

Sivistymmekö tänään?

Kiitos!

